

SVERIGERAPPORTEN INFÖR 2022

:R

INNEHÅLL

- 1. Perspektiv på världen och Sverige**
- 2. Globala trender förändrar ekonomi och politik**
- 3. Skilda omvärldsperspektiv – det delade Sverige**
- 4. Lägesbild och nyckeltal**
- 5. Det politiska läget 2021**
- 6. Rud Pedersens analys: Hur kan utmaningar för svensk politik sammanfattas?**
- 7. Vägen framåt 2022**
- 8. Slutsatser: En väg framåt inför 2022**
- 9. Bilagor**

1. PERSPEKTIV PÅ VÄRLDEN OCH SVERIGE

Demokratin behöver konstruktiva samtal om var vi står och vart vi ska gå, liksom hur vi kommer dit vi vill.

Det finns ett stort intresse för fördjupande samtal om samhällsfrågor, problem och lösningar på dessa, vilket har märkts bland annat genom intresset för våra seminarier och webinarier.

Därför har Rud Pedersen sammanställt denna Sverigerapport, som grund för samtal om samhällsutvecklingen och politik.

2. GLOBALA TRENDER FÖRÄNDRAR EKONOMI OCH POLITIK

2.1 Strategisk dynamik – digitalisering och regionalisering

Utvecklingen i omvärlden präglas av stark ekonomisk och politisk dynamik, som sällan diskuteras i Sverige. Dynamiken är dock påtaglig för näringslivet och skapar den miljö Sverige, svensk politik och svensk ekonomi verkar i. Coronapandemin har präglat 2020 och 2021 hälsomässigt och ekonomiskt, men har också utlöst eller förstärkt politiska förändringar.

Världen

Folkrepubliken Kina utsträcker sitt politiska inflytande i världen och sin militära förmåga i regionen. Detta skapar spänningar med USA gällande internationella sjöleder och havens navigationsfrihet och konflikter med länder som har konkurrerande territoriella anspråk bl.a. i Sydkinesiska sjön. Taiwan är satt under betydande press genom offensivt kinesiskt militärt uppträdande och återkommande hot. Asiens demokratier är allierade med USA, som återförsäkrar dem om sitt engagemang. Handelskonflikten mellan Folkrepubliken Kina och USA finns kvar. Länderna är strategiska konkurrenter, men ekonomiskt beroende av varandra.

Rysslands ekonomi är ansträngd efter en period av lägre oljepriser, även om det ökat starkt i år. Det, liksom ekonomiska sanktioner införda av EU och USA efter Rysslands olagliga annektering av Krim, har träffat landets icke-diversifierade och råvaruberoende ekonomi hårt. Hushållen bär konsekvenserna av detta och en oreformerad ekonomi med starka inslag av korruption. Ryssland har sett demonstrationer i ett stort antal städer mot korruption, gripandet av oppositionsledaren Aleksej Navalnyj och president Vladimir Putin. Liknande situationer har tidigare lett till försök att avleda inrikespolitiskt missnöje i offensivt utrikespolitiskt agerande mot grannländer. I vårt närområde är Belarus en källa till oro och instabilitet.

2.1 Strategisk dynamik – digitalisering och regionalisering fort.

USA:s president, Joe Biden, tillträdde den 20 januari 2021. Landet är splittrat och politiken djupt polariserad. Vårvintern 2020 präglades av riksriättsprocessen i Senaten gällande president Donald Trump, sommaren av partiernas presidentvals-nomineringar och hösten 2020 av valrörelse. En andra riksriättsprocess mot den förre presidenten Donald Trump genomfördes efter stormningen av Kapitolium, då presidentvalets elektorsröster skulle verifieras den 6 januari 2021.

USA:s relation till EU och Nato har under fyra år varit problematisk, när president Trump ifrågasatt det särskilda partnerskapet mellan USA och Europa, samtidigt som den amerikanska administrationen i stort insåg den fundamentala vikten av relationen. USA beslutade lämna WHO, försvagade WTO och FN, samt internationella avtalsstyrda relationer. President Biden har reverserat denna utveckling och USA har återförts till Parisavtalet, WHO och återförsäkrat sitt engagemang i Nato under devisen att USA är tillbaka efter Trumpårens isolationism. Samtidigt kommer formerna för USA:s tillbakadragande från ett sönderfallande Afghanistan skapa frågetecken kring landets säkerhetspolitiska uthållighet.

Europa

EU har under flera år förlamats av Brexit. Storbritannien lämnade EU den 31 januari 2020 och den övergångstid som sedan inträdde löpte ut vid årsskiftet 2021. Under 2020 förhandlade EU och Storbritannien fram ett handelsavtal och ett avtal om hur de politiska relationerna med EU skulle se ut. Förhandlingarna kärvade och den tidsgräns som premiärminister Boris Johnson hade satt för förhandlingarna, 15 oktober, passerades. Ett avtal tillkom i sista minuten, men följderna av Brexit på handel och tillväxt kommer gradvis att slå igenom. Hur EU-ländernas politiska samarbete med Storbritannien blir återstår att se.

2.1 Strategisk dynamik - digitalisering och regionalisering fort.

Polen och Ungern utmanar EU:s kärna och grundläggande värderingar, t.ex. vad gäller EU-rättens överordnade giltighet, vilket leder till interna slitningar.

Angela Merkel har nu lämnat både som ledare för de tyska Kristdemokraterna och som tysk Förbundskansler. Hon har lett Tyskland sedan 2005 och har varit en källa till stabilitet, ansvar och ledarskap för Tyskland och Europa.

I förbundsdagsvalet den 26 september gick socialdemokraterna (SPD) fram och blev största parti, men det är oklart om det blir SPD eller kristdemokraterna (CDU) som kommer leda nästa regering. Nu vidtar förhandlingar om att forma en regeringskoalition, som sannolikt kommer inkludera liberalerna (FDP) och de Gröna.

Frankrikes president Emmanuel Macron ligger närmast till hands för att inta Merkels roll i EU, men han är politiskt ansatt av nationalistiska strömningar. Återvalet som president 2022 är inte säkrat.

EU är i en framtidsdiskussion, där avsaknaden av den återhållande kraft som Storbritannien varit kan leda till växande ambitioner för ett fördjupat samarbete och offentliga åtaganden, kontroversiella för flera medlemsländer. Ett aktuellt exempel gäller minimilöner. Migrationsfrågan, liksom terrorism och konflikter i närområdet kommer att kräva EU:s engagemang, liksom bättre förutsättningar för tillväxt och ekonomisk stabilitet. Det senare inte minst med tanke på Coronapandemins effekter. Coronapaketet, för ekonomins återstartade, omfattar 7 500 miljarder kronor av bidrag och lån, motsvarande 15 000 kronor per svensk.

Inom EU diskuteras nu begrepp som strategisk autonomi och digital suveränitet. Om det innebär ökat oberoende genom innovation och konkurrenskraft är det positivt för Sverige. Om det kommer att betyda ökad protektionism kommer det att drabba Sverige, som handelsberoende ekonomi med många företag som är högt specialiserade länkar i globala värdekedjor.

2.1 Strategisk dynamik - digitalisering och regionalisering fort.

Internationella regelverk under press

Stora stater som Kina och Ryssland, liksom USA under Trump, ifrågasätter att de skulle vara bundna av internationella konventioner. Lag- och regelstyrda relationer ifrågasätts av Ryssland, i praktisk handling som i Ukraina och politiskt, som när Putin markerat att den nya ryska konstitutionen ska stå över internationella avtal och oppositionella ställs inför politiska rättegångar. Folkrepubliken Kina kränker internt mänskliga rättigheter, hotar grannar och accepterar inte Haagdomstolens utslag gällande Sydkinesiska sjön, baserat på Havsrättskonventionen.

Stormakter anser sig på det viset inte vara bundna eller begränsade i sitt agerande.

Perspektivet är att makt ger rätt. Det leder till institutionell osäkerhet, vilket är en nackdel särskilt för mindre stater.

WTO ifrågasätts och handelspolitiken nationaliseras, samtidigt som globaliseringen av ekonomin fortgår om än modifierad av begynnande regionalisering av underleverantörsledet för europeiska företag, samt leveransproblem orsakade av pandemins effekter. Protektionism har under de gångna åren präglat världens största ekonomi, USA, liksom Kina. Digitaliseringen, som är mycket påtaglig men ändå bara i sin linda, skapar starkt omvandlingstryck i ekonomin. Dessutom blir individer, företag och stater sårbara på nya sätt.

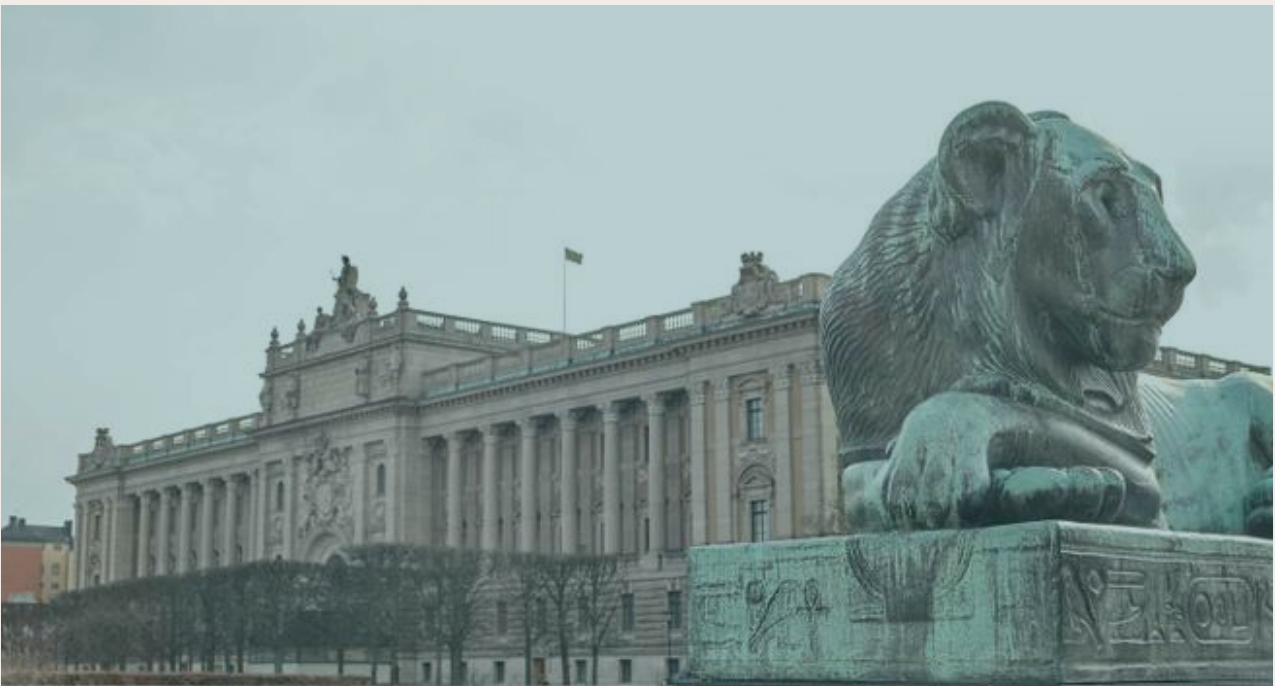

2.1 Strategisk dynamik – digitalisering och regionalisering fort.

Auktoritära stater använder alla för dem tillgängliga medel för att nå politiska mål. Detta inbegriper ekonomiska medel genom att handelsberoenden används för politiska syften, men också direkt kontroll genom investeringar och ägande av infrastruktur och strategiska naturresurser i andra länder, informationsinhämtning och politisk påverkan genom både traditionella och sociala medier. Enskilda företag kan hamna i trångmål på grund av detta.

Samtidigt finns i många länder nationalistiska drag i politiken som står i motsats till multinationella lösningar på problem och organisationer. I en rad västländer präglas politiken av splittring och bristande beslutsförmåga. Populism och auktoritär nationalism utmanar etablerade partier. Den internationella miljön förändras. Omvärlden präglas av stor politisk och säkerhetspolitisk dynamik. Förändringen med Biden-administration ger hopp om en möjlig stabilisering, men den behöver återförsäkra allierade om fastheten i sitt engagemang. Den plötsliga evakueringen från Afghanistan och det överraskande nya försvarsavtalet AUKUS om Stilla Havet har väckt frågor och misstro.

För Sverige, med öppen och handelsberoende ekonomi är denna utveckling inte bra. Vi bygger politiken på multilaterala avtal och organisationer. Ekonomin är beroende av att WTO och handelsavtal respekteras. Vi vinner inflytande genom deltagande och medlemskap i multilaterala samarbeten. Näringslivet är beroende av öppen handel i EU och i världen. Sammanfattningsvis är den lag- och regelstyrda ordning som rått under efterkrigstiden, och särskilt efter Kalla kriget och Berlinmurens fall 1989, satt under press.

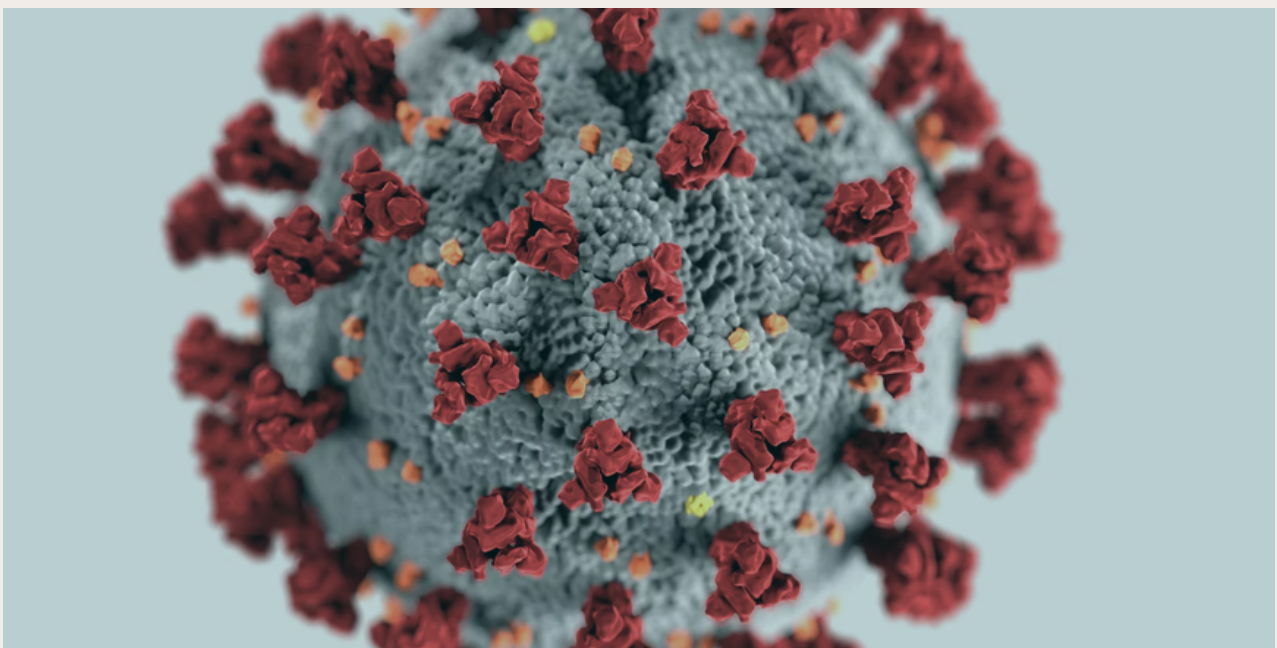
2. GLOBALA TRENDER FÖRÄNDRAR EKONOMI OCH POLITIK

2.2 Internationella megatrender

Det är viktigt att konstatera att det är den politiska utvecklingen i omvärlden som präglas av strategisk dynamik och problem. Den tekniska och underliggande ekonomiska utvecklingen fortsätter och bär med sig kraft att förändra våra ekonomier och samhällen, även om Corona-pandemin har betydande inverkan i det korta perspektivet.

Inom EU och i Norden stängdes gränser under Corona-pandemin, vilket hindrade människors rörlighet. Stater tog kontroll över medicinsk utrustning och hindrade varors fria rörlighet vilket stod i strid med EU:s inre marknad och grundläggande solidaritet.

Coronapandemin med 216 miljoner smittade och 4,5 miljoner kända dödsfall (WHO 7/9) präglade världsekonomin, med betydande BNP-fall och avstannad handel som omedelbar följd. Detta har 2021 följts av snabbt stigande börsvärden och snabb ekonomisk tillväxt.

Vi vill peka på följande megatrender:

2.2.1

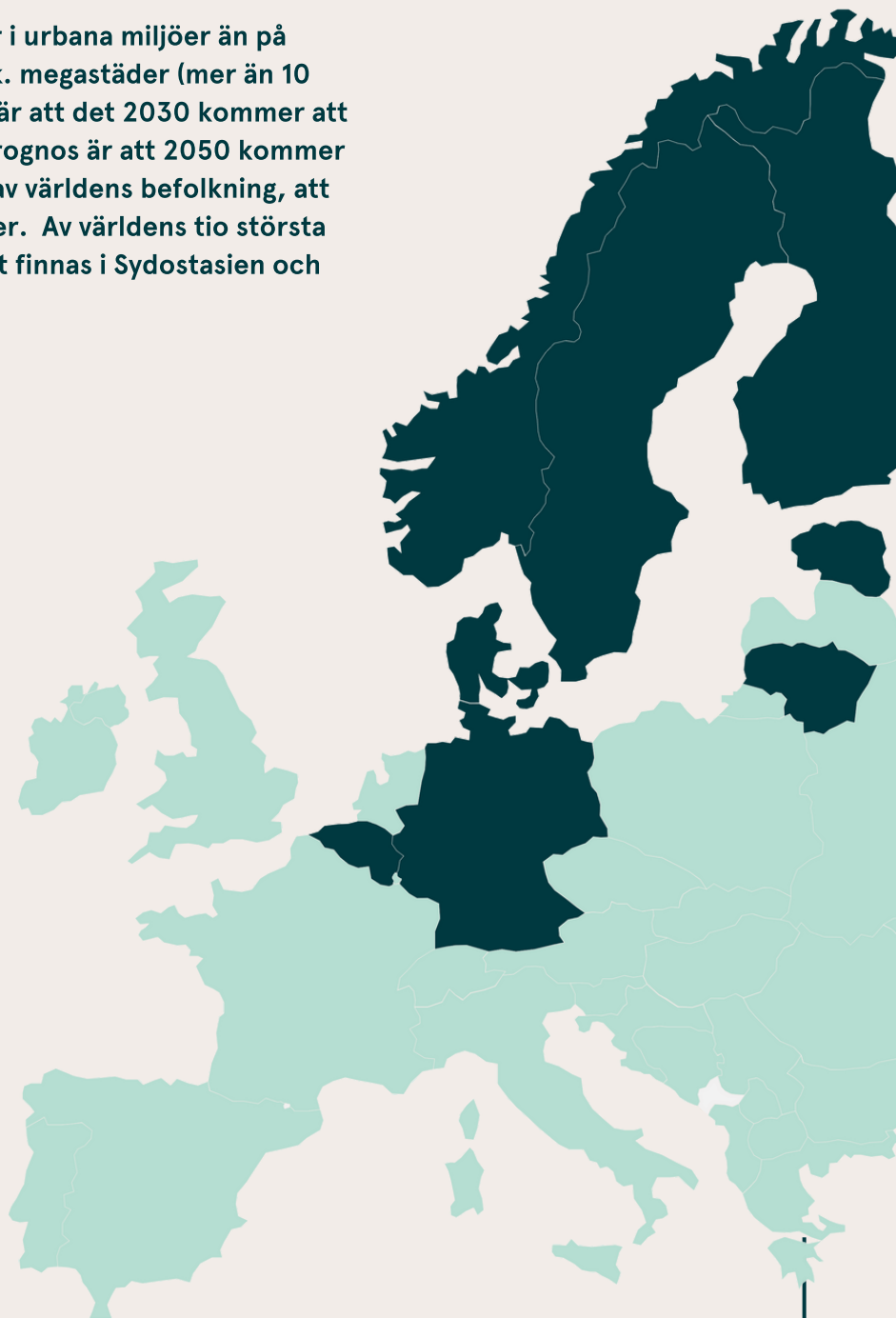
Migration och folkomflyttningar

Migrationen i världen drivs på av konflikter, fattigdom och klimatförändringar. Nära 80 miljoner människor är på flykt.

Sammanlagt finns 270 miljoner internationella migranter i världen och flerdubbelt större rörlighet inom länder. Kriget i Syrien och Afghanistan ger upphov till flyktingströmmar, liksom fattigdom och miljöförändringar i norra Afrika.

Sedan 2007 finns bor fler människor i urbana miljöer än på landsbygden. I dagsläget finns 33 s.k. megastäder (mer än 10 miljoner invånare) och beräkningen är att det 2030 kommer att finnas 43 stycken megastäder. En prognos är att 2050 kommer 6.4 miljarder människor, eller 60% av världens befolkning, att bo i städer. 2015 var det 3.9 miljarder. Av världens tio största megastäder kommer en majoritet att finnas i Sydostasien och inte någon i Europa.

2.2.2

Teknologiska förändringar

- **Artificiell intelligens (AI), självlärande och självstyrande system, är liksom ägande av data och informationsbehandling den nya tidens naturresurser. Konsumenten är sin egen produkt i ekosystem av applikationer som samlar information och erbjuder anpassade tjänster.**
- **Digitalisering av handel och konsumtion pressar priser, förändrar städer och ritar om arbetsmarknaden.**
- **Internet of things, när produkter talar med varandra, ökar datamängder och efterfrågan på bandbredd.**
- **Elektrifiering av transporter, fordon och bilar förändrar efterfrågan för de traditionella fordonstillverkarna, inklusive underleverantörsledet i Sverige och därmed efterfrågade kompetenser på arbetsmarknaden.**
- **I världen beräknas det säljas 6,4 miljoner elektrifierade bilar under 2021. I Europa har andelen laddbara bilar dubblerats och når nu 14%, globalt är det drygt 6%. I Sverige var nästan hälften av alla i augusti 2021 nyregistrerade personbilar var laddbara.**
- **Grön teknik utvecklas som ett tillväxtområde inom elframställning och breda produktområden som drivmedel och transporter. Ny teknik utgör en central del av svaret på den globala uppvärmningen.**
- **Livsmedelsbranschen utvecklas mot intelligenta och designade produkter, som erbjuder konsumenten mer värde och mindre miljöpåverkan.**

2.2.3

Makroekonomiska förändringar

- Kina är sedan ett decennium världens efter USA största ekonomi, och förväntas växa om USA:s BNP inom några år. Landet ligger dock långt efter i BNP per capita, 10 500 mot 63 500 amerikanska dollar per invånare.
- Kinas ekonomiska tillväxt minskade mindre än USA:s och Euroområdet under Corona-pandemin år 2020 och beräknas, enligt IMF, växa avsevärt snabbare både under helåret 2021 och 2022.
- Den globala exporten växte 1983-2008 med 5,7% årligen, för att åren 2008-2019 uppnå 1,8% i årlig ökning.
- Efter en lång period av kraftig tillväxt sedan sekelskiftet på Asiens, Afrikas och Latinamerikas så kallade Tillväxtmarknader har utvecklingen försvagats och blivit instabil, vilket ytterligare förvärrats av Corona-pandemins konsekvens och långsam vaccinationstakt.
- Handelskrig mellan USA och Folkrepubliken Kina, liksom kärvande handelsrelationer mellan USA och EU, minskar den globala handeln och sänker den globala tillväxten.
- Ägande av företag, infrastruktur och innovationer börjar betraktas som en säkerhetspolitisk och strategisk fråga, varför stater starkare börjar kontrollera det.
- Regionalisering av underleverantörsledet blir en möjlig följd av en vilja att undvika Corona-relaterade begränsningar, säkra leveranser och skydda företag mot politiska risker. Detta flyttar hem produktion närmare EU och USA, men kommer att komma med kostnadspress här, som driver automatisering.

2.2.4

Politiska förändringar

- Det sker en omfördelning av global politisk makt till följd av ekonomins globalisering och i takt med Folkrepubliken Kinas växande ekonomi och militära förmåga.
- USA och EU behöver samverka för att möta Kinas framväxt. USA söker sådan samverkan med Asiens demokratier, vilket Bidenadministrationens toppmöte med Indien, Japan och Australien visade.
- Det skapas en institutionell osäkerhet om organisationer som WTO och WHO försvagas.
- Det har skett och sker disruptiva förändringar av relationer mellan länder, som mellan USA och Nordkorea och USA och Kina.
- Kinas politiska, ekonomiska och territoriella anspråk ökar osäkerheten i en ekonomiskt central del av världen. Genom infrastruktur, investeringar och ägande bygger Kina politiskt och ekonomiskt inflytande i omvärlden.
- Rysslands relationer med EU är mycket dåliga och landet accepterar ingen dialog om missförhållanden, samtidigt som grannländer hotas.
- EU har under flera år förlamats av Brexit. EU står inför en framtidsdiskussion, samtidigt som ekonomiska, regionala och politiska spänningar måste hanteras, t.ex. relativt medlemsländer som Ungern och Polen som agerar i strid med EU:s gemensamma värdegrund.
- Erkännandet av demokratins principer och fria val efter Kalla kriget har förbytts i sin motsats. Även om val genomförs är det allt vanligare att medborgarnas frihet att välja manipuleras och begränsas, även i mer etablerade demokratier.

3. SKILDA OMVÄRLDSPERSPEKTIV – DET DELADE SVERIGE

3.1 Inåt-bakåt har ersatt utåt-framåt

Det finns starka underliggande trender som omvandlar samhället och ekonomin, men som sällan förekommer i den politiska debatten. Det beror på att det politiska perspektivet i Sverige har förändrats.

Fram till för ungefär fem-sju år sedan hade politiken ett internationellt perspektiv, var framåtsyftande och optimistisk. Vi stod bildligt talat vid vår egen gräns och blickade ut i världen med självförtroende och framtidstro. Företagande, handel, jobbskapande innovation, forskning, valfrihetslösningar i välfärden och landets konkurrenskraft diskuterades flitigt, liksom global uppvärmning.

Nu är det politiska perspektivet inåt- och bakåtblickande. Istället för att blicka utåt blickar vi inåt och bakåt. Andra frågor, som begränsningar av migration, krav på invandrades assimilation och åtgärder mot kriminalitet, har hamnat i centrum. Det politiska klimatet är skeptiskt till valfrihetslösningar och privata bidrag till mångfald i välfärden. Ökad politisk styrning och förstärkning av välfärdsverksamheter efterlyses. Borta är självförtroende, långsiktighet och framtidstro. Internationella perspektiv har ersatts av nationella, öppenhet av slutenhet.

En av flera anledningar till förändringen var att de etablerade partierna trodde sig behöva byta resonemang för att ta bort grogrunden för SD: s tillväxt. Men de kan också med detta anses ha bekräftat SD: s världsbild.

Vilket Sverige människor lever i, i ett växande och inkluderande eller i ett tillbakagående och utanförstående Sverige, återspeglas i deras syn på politiken. Sverige är i dag ett delat land, nästan oavsett vilka aspekter som betraktas. Detta påverkar också vilka frågor som prioriteras.

- Våren 2020 blev 85,6% av niorna behöriga för gymnasieskolans nationella program. Det var nära 3 procentenheter fler flickor än pojkar som uppnådde behörighet. 16 500 elever uppnådde inte behörighet till nationella program.
- Det var 76,1% som blev godkända i alla grundskolans ämnen. 24% blev det alltså inte. Det var 5 procentenheter fler flickor än pojkar som klarade godkänt i alla ämnen. Samtliga siffror var svagt stigande jämfört med föregående år.
- I den kommun som hade lägst resultat nådde bara 45% godkänt i alla ämnen. I den kommun som hade bäst resultat klarade 96% godkänt i samtliga ämnen i kommunala skolor. I den fjärdedel av landets kommuner som hade svagast resultat hade ingen över 66% godkända i alla ämnen i kommunala skolor. I den bästa fjärdedelen hade ingen kommun lägre än 79% godkända i alla ämnen. Genomsnittet för landets kommunala skolor var 73% godkända i alla ämnen.
- Arbetslösheten varierade 2020 mellan 3,6% i Öckerö och 15,3% i Malmö.
- Andelen bidragsförsörjda varierade 2020 mellan 6,1% i Danderyd och 23,1% i Ljusnarsberg.
- Medelåldern på kommunens invånare varierar mellan 36,9 år i Knivsta och 51,1 år i Borgholm.
- Kommunalskatten är 2021 29:08 i Österåker, men 35:15 i Dorotea.

3.1 Inåt-bakåt har ersatt utåt-framåt fort.

Fotograf: Petersens, Lennart af (1913–2004), Skapad: 1957, Objekt ID: Stockholms stadsmuseumFotonummer Fa 49527 ; Fotonummer POSD 67)

För den som verkar i Stockholms innerstad är klimatet mer öppet, internationalistiskt, innovativt och präglad av företagande och framtidstro än kanske någonsin tidigare. Det har gjorts flera stora börsintroduktioner och stora kapitalanskaffningsrundor under 2021. Enligt Bloomberg är de den svenska investmentbanken Carnegie som har medverkat vid flest aktiemarknadstransaktioner i Europa under första halvåret 2021.

Samtidigt konstateras det att långtidsarbetslösheten har bitit sig fast i vissa grupper, och 2021 har hittills också präglats av frekventa skjutningar med dödlig utgång som i ökad utsträckning har skett på allmänna platser. På orter präglade av avfolkning och arbetslöshet kan dock sentimentet vara det motsatta. Partierna får svårt att motivera konkurrenskraftsreformer och internationalisering när sentimentet är inåt och bakåtblickande.

För näringslivet är detta skifte i sentiment allvarligt. När Sverige blickar inåt och bakåt vidtas inte åtgärder som hjälper Sverige att möta den strategiska dynamiken i omvärlden.

För näringslivet är det problematiskt att frågor som rör konkurrenskraft, näringsklimat, forskning, utbildning, EU-samarbetet, handel och globalisering hamnat vid sidan av den politiska huvudfåran. Coronapandemins ekonomiska effekter, om inte annat, gör att frågor som bär på tillväxt och jobbskapande måste komma högre på den politiska agendan. Men det inåtblickande perspektivet lär i grunden inte förändras. För näringslivet är det lika allvarligt att framtidstron är så svag. Svenska folket ser ganska mörkt på framtiden för landet.

I Förtroendebarmetern 2021 ansåg 36% att landet var på fel väg, medan 39% ansåg att landet var på rätt väg. 24% var tveksamma. Det intressanta är dock att skillnaderna mellan partiernas sympatisörer är så stor. 80% av SD:s väljare ansåg att utvecklingen gick åt fel håll, medan bara 8% av gröna väljare ansåg detta. 69% av centerväljare såg att utvecklingen gick åt rätt håll, men bara 6% av SD-väljare höll med om det.

För näringslivet är det avgörande att förstå hur politiken betraktar Sverige, och att föra in konkurrenskrafts-, framtids- och företagarperspektiv i diskussionen.

3. SKILDA OMVÄRLDSPERSPEKTIV – DET DELADE SVERIGE

3.2 Instabilitet det nya normala

Svensk politik präglades under decennier av institutionell stabilitet, oavsett färg på regeringen. Styret av staten var väl fungerande och besluten möjliga att förutse genom fungerande beredningsprocesser. Detta har, i eget tycke, skiljt oss från andra länder, där regeringar kunnat vara svaga, instabila eller kortvariga.

Läget idag i Sverige är annorlunda, med utmanade politiska institutioner och partier. Varje regering ser bildligt talat ut att kunna vackla när som helst.

De tidigare politiska blocken upplöstes efter valet 2018. Alliansen föll isär, liksom det röd-gröna samarbetet med Vänsterpartiet. Socialdemokraterna och Miljöpartiet kunde till slut förbli i regeringsställning tack vare avsevärda politiska eftergifter till Centern och Liberalerna. På flera områden tvingades de båda röd-gröna regeringspartierna acceptera en politik som är direkt motsatt till sin egen.

Flera kontroversiella frågor placerades efter 73-punktsavtalet, ingånget i början av 2019 mellan den röd-gröna regeringen, Centern och Liberalerna, i statliga utredningar. I takt med att dessa levererade resultat behövde svåra politiska frågor dömas av inom regeringsunderlaget. Det hade varit utmanande också under stabila förutsättningar, än mer så i ett Sverige präglat av Coronapandemin.

Regeringen var under 2020, på grund av interna slitningar, förhindrad att agera resolut inom frågor som migrationspolitik, kriminalpolitik, arbetsrätt och försvarspolitik. 2021 föll regering och därmed också 73-punktsavtalet på grund av splittringar inom det faktiska regeringsunderlaget gällande formerna för hyressättning av nybyggnation. Vänsterpartiet röstade, tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, bort den röd-gröna regeringen. Den rödgröna regeringen återkom, men med ett än svagare regeringsunderlag. I november 2021 avgår statsminister Stefan Löfven och därmed regeringen. En ny statsminister ska försöka vinna acceptans samtidigt som riksdagen behandlar och beslutar statsbudgeten.

Sverigedemokraterna har efter valet 2018 haft stöd av ungefär 20 procent av väljarna. Moderaterna och Kristdemokraterna har sedan den röd-gröna regeringen tillträdde och Alliansen splittrades stått utan ett trovärdigt regeringsalternativ och har därför gradvis omprövat sin inställning till samarbete med Sverigedemokraterna. De har rört sig ifrån avfärdande av samarbete till acceptans av budgetsamarbete och förhandlingar, men fortsätter att avfärda SD som regeringsparti. Centerns och Liberalernas ovilja till förhandling med och beroende av SD var anledningen till Alliansens splittring och ingåendet av 73-punktsavtalet för snart två år sedan. Liberalerna har nu omprövat detta.

3.2 Instabilitet det nya normala fort.

Eftersom SD varit och har potential att förbli ett vågmästarparti och dessutom löpande har maximerat sitt inflytande genom att hålla övriga partier osäkra om majoritetsförhållanden i riksdagen, så har de andra partierna drivits från strategiska frågor och perspektiv till kortsiktig parlamentarisk hantering. Framväxten av SD och osäkerhet kring hur SD ska bemötas har gjort de andra partierna kortsiktiga och spelorienterade.

Sverige står inför samhällsproblem, som väljarna anser behöver en lösning. Politiken behöver samtidigt komma ikapp omvärldsutvecklingen för att Sverige ska klara de strukturella utmaningarna.

Regeringen, liksom oppositionen, upplevdes under mandatperiodens första halva sakna genomförbara och relevanta sakpolitiska och sammanhängande reformer. Politiken har därför framstått som svag eller inkapabel att lösa de problem som människor upplever i vardagen och i offentliga kärnverksamheter.

Förtroendet för både regeringen och oppositionen är påverkat av Corona-hanteringen

Förtroendet för regeringens och oppositionens Corona-hantering är påverkat. I september 2021 hade 39% stort eller mycket stort förtroende för regeringen. För oppositionen var förtroendet 22% i september 2021.

Efterhand har sakpolitiska förslag kommit att lanseras av partierna, men ofta inom delar av de centrala politikområdena. Ett exempel är kriminalpolitiken där straff och repression fokuserats, medan förebyggande åtgärder och återanpassning hamnat vid sidan av. Om oppositionen betonat hårdare straff, så har regeringspartierna betonat sociala orsaker till kriminalitet. En heltäckande politisk diskussion saknas alltjämt.

Den politiska konflikten återfinns redan i perspektivet på frågan, vilket förhindrar breda överenskommelser. Det blir därmed en konflikt om narrativen, snarare än en tävling i konkreta lösningar.

Tonläget i debatten och i kritiken av regeringen respektive oppositionen är hårt.

4. LÄGESBILD OCH NYCKELTAL

4.1 Corona pandemin

Vi har upplevt flera vågor och lokala utbrott av smittspridning där antalet smittade stigit kraftigt.

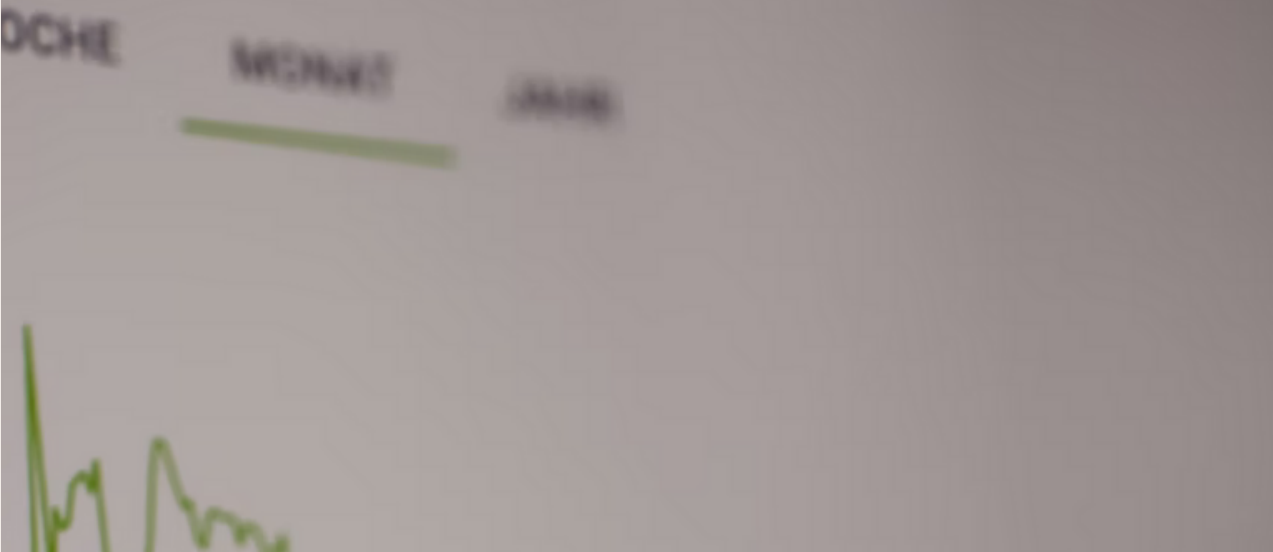
Till dags dato (21/9) har 1 144 982 svenskar smittats och 14 775 människor dött med Covid -19. 7 070 462 personer har fått en första dos av vaccin, 6 332 614 har fått också den andra, enligt Folkhälsomyndigheten.

Vaccinering har nått långt efter en trög start, men riskerar nu att avstanna utan fullgod täckning. Mycket tyder på att pandemins effekter kommer att påverka samhället under flera år framöver, även om mutationer inte slår igenom. Låg och långsam vaccination i stora delar av världen betyder kvarstående allvarliga risker för alla länder.

4. LÄGESBILD OCH NYCKELTAL

4.2 BNP

Sveriges BNP drabbades av en kraftig nedgång under andra kvartalet 2020, men en mindre nedgång för helåret.

Den sjönk med 8,3% under andra kvartalet i Sverige, men än mer i våra viktigaste handelspartners. För EU var nedgången 11,4% och i Storbritannien, som också påverkas av Brexit, var fallet 20.4%. Norden klarade sig bättre.

De svenska restriktionerna har varit mildare än i andra europeiska länder, vilket bidragit till att ekonomin påverkats i mindre grad än i EU-27.

I Euroområdet föll tillväxten med 6,8%, i USA med 3,5% och Sverige med 2,8% under 2020

Under helåret 2021 bedöms BNP växa 4,4%, enligt Finansdepartementet.

4. LÄGESBILD OCH NYCKELTAL

4.3 Arbetslöshet

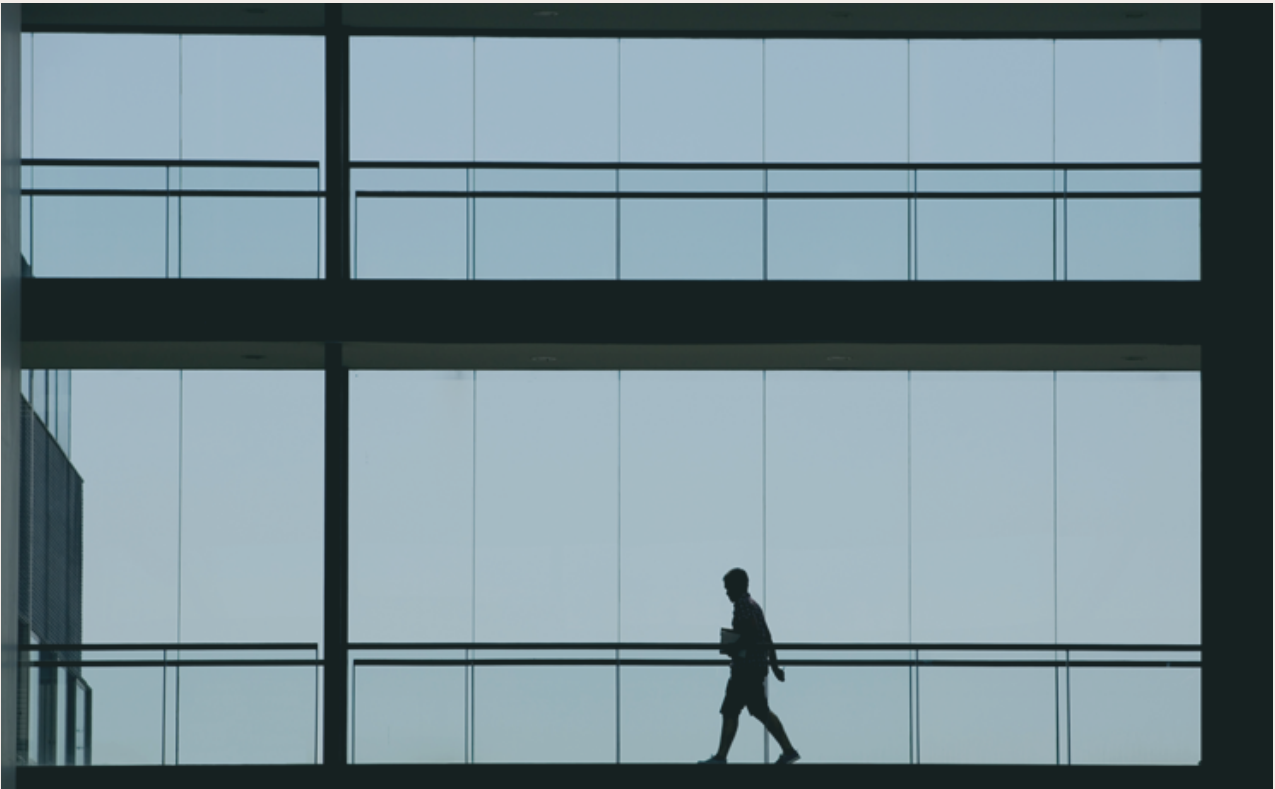
Utvecklingen 2020 var allvarlig.

Drygt 100 .000 personer har varslats sedan mars månad. Av de som varslades i mars och april sades 56% upp inom tre månader.

Arbetslösheten beräknas öka från 6,8% till 9% 2020. 2021 når den 9.5% för att falla till 8.1% 2022.

Ökningen var till stor del Coronarelaterad, men åtgärderna för att hålla tillbaka ökningen av varslen träffar både annars lönsamma och annars icke-lönsamma företag och hindrar därmed strukturell omvandling som annars skulle skett.

Enligt Finansdepartementets prognos blir arbetslösheten 2022 8,8%, för att falla till 7,7% 2022 och 7,0% 2023.

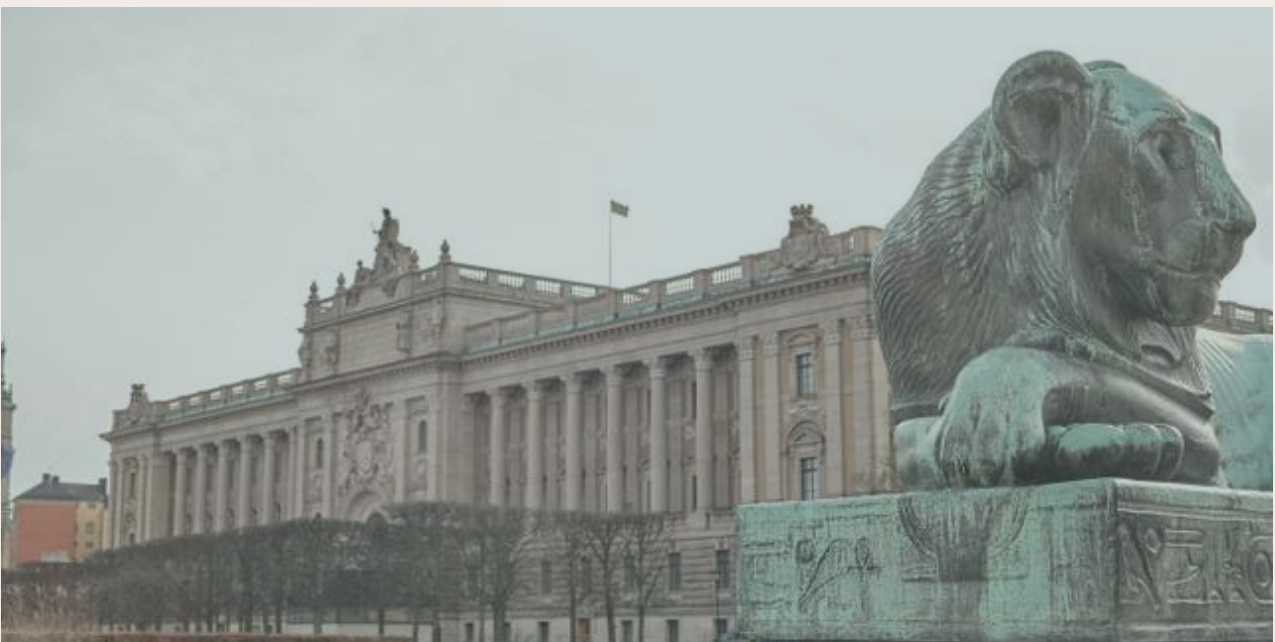

4. LÄGESBILD OCH NYCKELTAL

4.4 Offentliga finanser

- Statens finanser gick med 220 miljarder i underskott under 2020, beroende både på massiva utgiftsökningar och fallande inkomster. Det var en försämring med runt 300 miljarder kr sedan 2019. För 2021 beräknades i Vårpropositionen ett underskott om 140 miljarder kronor.
- Den offentliga sektorns skuld som andel av BNP prognostiseras gå från 39,7% 2020, för att sjunka till 37,8% 2021 och 35,4% 2022.
- Varaktiga underskott skulle om de inte rätas upp kunna leda till åtstramning om några år, men Sveriges situation är avsevärt bättre än den i många andra EU-länder.
- Staters roll på marknaden har växt under pandemin, då betydande krisstöd till näringslivet har införts och massiva stimulanser av ekonomin har genomförts. Frågan är om detta pekar på en ny roll för staten eller om åtgärderna kan rullas tillbaka efter pandemin.

4. LÄGESBILD OCH NYCKELTAL

4.5 Ekonomisk konkurrenskraft

Sverige var 2019 världens 8:e mest konkurrenskraftiga land.

Sverige rankas högst vad gäller makroekonomisk stabilitet, kommer på femte plats vad gäller innovationsförmåga, men kommer först på plats 22 vad gäller arbetsmarknadens funktion, 19 gällande infrastruktur och 40 vad gäller den inhemska marknadens storlek. Dessa faktorer anses hålla Sverige tillbaka.

4. LÄGESBILD OCH NYCKELTAL

4.6 Kommuner och regioner

- Nära 70 kommuner visade underskott 2019
- Vissa kommuner gör överskott – andra halkar efter.
- Nationella åtaganden, som kostnader för flyktingmottagning, hamnar långsiktigt på kommunerna.
- Kostnader för Coronavård hamnar på regionerna. Staten har lovat ersätta vårdkostnader.
- Corona kan ge långsiktigt ökande omsorgskostnader samt en vårdskuld som upparbetas då planerade vårdinsatser skjuts upp.
- Ett antal kommuner står inför långsiktig urholkning av skatteunderlaget och samtidigt ökande kostnader för äldre och barn.

4. LÄGESBILD OCH NYCKELTAL

4.7 Förtroende till stat och myndigheter

Samtidigt som förtroendet för regering och opposition med anledning av Corona är lågt bevarar flera myndigheter ett gott stöd bland allmänheten.

81% har ganska eller mycket stort förtroende för sjukvården, 45% för riksdagen, 40% för regeringen och 21% för partierna. Förtroendet för sjukvården har stärkts med 19 procentenheter, förtroendet för regeringen har ökat 9 procentenheter och för partierna med 6 procentenheter sedan 2020. Jämfört med för tio år sedan så har andelen med ganska eller mycket stort förtroende för regeringen minskat med 10 procentenheter.

73% har ganska eller mycket stort förtroende för polisen, för Folkhälsomyndigheten 58%, för MSB är siffran 41%, medan 16% känner sådant förtroende för Migrationsverket.

5. DET POLITISKA LÄGET 2021

5.1 Övergripande lägesbild

73-punktsavtalet ingicks i januari 2019, efter en historiskt utdragen och svårhanterlig regeringsbildningsprocess.

Avtalet tillkom för att hantera var svaret på hur 2018 års valresultatet skulle hanteras, i en situation där Centerpartiet och Liberalerna högt prioriterade att undandra Sverigedemokraternas politiskt inflytande. Eftersom en Alliansregering hade blivit beroende av SD:s stöd var en sådan regering inte tänkbar för Centern och Liberalerna.

De valde att förhandla med Socialdemokraterna och Miljöpartiet i syfte att låta dessa acceptera de båda forna Allianspartiernas prioriterade reformer. Alliansen sprack därmed. Så gjorde också den rödgröna regerings tidigare samarbete med Vänsterpartiet, eftersom exkluderingen av Vänsterns inflytande var ett villkor för 73-punktsavtalet från Centerns och Liberalernas sida.

Detta skapade en annan sorts dynamik i svensk politik. Ingen förändring sker isolerat, utan att påverka hela den politiska spelplanen. Moderaterna och Kristdemokraterna stod utan trovärdigt regeringsalternativ och har rört sig från att avvisa samarbete med SD, till att acceptera budgetförhandlingar med SD, men samtidigt avvisa SD som regeringsparti.

Vänsterpartiet har rört sig från att vara ett stödparti för den röd-gröna regeringen, till att göra uppgörrelser med sina huvudmotståndare. Partiet hotar återkommande att fälla den röd-gröna regeringen, vilket kräver stöd från Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. I juni 2021 verkställdes hotet och regeringen fälldes, varefter 73-punktsavtalet föll.

Socialdemokraterna har tvingats acceptera politiska förslag, som skattesänkningar och liberalisering av arbetsrätten, som partiet ägnat decennier åt att bekämpa.

Också SD tvingas moderera sig för att inte mäla ut sig från möjligheten att få politiskt inflytande, samtidigt som partiet inte uthålligt kan vara ett stödparti till någon del av det politiska etablissemanget.

Samtliga partier har därmed försvagats, desorienterats eller påverkats av det förändrade politiska landskapet. Samtidigt har riksdagens makt stärkts relativt regeringen.

Dock har det politiska systemet och partierna ännu inte fullt ut anpassat sig till det förändrade politiska landskapet. De svåra frågorna är ännu obesvarade. Hur hanterar Socialdemokraterna den djupa splittringen inom det faktiska regeringsunderlaget, där Centern vägrar förhandling med Vänsterpartiet och där partierna har fundamentalt olika uppfattningar? Hur hanterar Moderaterna tillkommande krav från Sverigedemokraterna på inflytande i de frågor där partierna inte tycker lika redan i utgångsläget?

5. DET POLITISKA LÄGET 2021

5.1 .1 Nytt fokus inför 2022

Det ligger en stor möjlig dynamik i att partierna nu måste byta fokus; de måste övergå från att hantera 2018 års valresultat till att vinna 2022 års riksdagsval. För att göra det krävs att partierna söker uttrycka och besvara de frågor som väljarna ställer sig, men också att de kan ge rimliga svar på hur dessa politiska svar ska kunna genomföras.

När nu 73-punktssamarbetet borta blir budgetarbetet blir än viktigare. Relationen mellan partierna kommer att förändras. Liberalerna har frigjort sig från samarbetet, för att maximera möjligheten till ett gott valresultat. Centern har öppnat för regeringssamverkan med både Socialdemokraterna och Moderaterna efter valet 2022.

Socialdemokraterna behöver forma ett nytt trovärdigt regeringsalternativ inför valet 2022. Vänstern kommer, som framgått, att kräva inflytande. Centern kräver samtidigt att Vänsterpartiet inte ska ha inflytande.

Inom oppositionen är en viktig fråga när SD kommer att vilja visa sitt inflytande och om detta kommer att markeras före valet 2022. Regelmässigt säger SD att partiet ska ha inflytande i proportion till sin storlek och att man inte utesluter ministerposter. SD säger detta väl medvetna om att partiet varit nästan jämnstort med Moderaterna. Moderaterna har accepterat behovet av ett politiskt avtal och ett budgetsamarbete med SD, efter valet 2022, men avvisat att SD skulle kunna ingå i regeringen.

Kristdemokraterna välkomnar samarbete med Liberalerna, men är tveksamma till att de ska ingå i en ny regering.

Flera partier har problem i eller med opinionen, vilket gör att ingen sannolik regeringskonstellation nu når entydig majoritet i opinionen. Miljöpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna återfinns strax ovanför eller under 4%-spärren till riksdagen. Mycket avgörs av om något eller flera partier faller under spärren till riksdagen.

Värt att notera är att partierna har bytt väljare – även om de har lika många väljare som tidigare. Det är alltså inte samma personer som stöder partierna idag som för – låt säga – fem år sedan. Väljarna kan antas ha uppmärksammat partiernas politiska omorientering och agerat därefter.

Att ett parti har lika många väljare eller en lika stor andel väljare betyder alltså inte att ett parti har samma väljare. 36% av väljarna bytte parti mellan 2014 och valet 2018, enligt vallokalsundersökningen. Andelen väljare som är övertygade partianhängare var bara 23% 2018. Det tillkommer 400 000 förstagsängväljare varje val och ungefär lika många faller ifrån.

5. DET POLITISKA LÄGET 2021

5.2 Politiska sakfrågor

Väljarnas viktigaste frågor

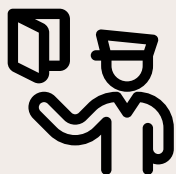
Att vi lever i turbulenta tider visas också av väljarnas prioritering av politiska sakfrågor.

I april 2020 var i tur och ordning sjukvården, landets ekonomi, skola och utbildning, lag och ordning, samt äldreomsorg de frågor väljarna ansåg viktigast, enligt Kantar Sifo.

I september 2021 var väljarnas svar gällande viktigaste frågor: 60% svarade sjukvård, 58% lag och ordning, 48% skola, företagens villkor 46%, miljö/klimat 46%, invandring 39%, integration 38%, enligt Kantar Sifo.

I politiken kommer prioriterade frågor att vara:

Migration

Den temporära asyllagstiftningen löpte ut 20 juli 2021, och frågorna diskuterades mycket inför lagändringen. Asyl och skyddsgrunder, krav för anhöriginvandring och regler för arbetskraftsinvandring kommer fortsätta att diskuteras. Minst tre partier flaggar för en mer restriktiv politik än den regeringspartierna kunnat komma överens om.

Även vad gäller arbetskraftsinvandring finns förslag om nya restriktioner, men debatt om arbetstagares rörlighet faller i skuggan av och blandas ofta ihop med asylpolitiken.

Kriminalitet

Skjutningar och organiserad brottslighet har blivit en av politikens mest centrala frågor. Samma politiska spelplan finns här som gällande migrationen. Frågan kopplas också politiskt ihop med migrationen. Tre partier driver på för en mer ingripande politik än den regeringspartierna kan enas om. Poliserna behöver bli fler och straffen för allvarliga brott skärpas, menar de. Samtidigt behöver åklagarväsendet och Kriminalvården förstärkas. Det förebyggande arbetet på lokal nivå måste förbättras.

5.2 Politiska sakfrågor fort.

Klimat

Trots att många människor oroas och ser tecken på klimatförändringar genom allt från stora skogsbränder i Kalifornien, till avisning av polerna och ett varmare svenskt klimat så hör inte frågan till de mest politiskt laddade. Hittills har kärnkraften stått symbol för oppositionen, tillsammans med åtgärder för energiomställning inom Sverige. Reduktionsplikt och bonus malus har varit regeringens alternativ. Men trots mål om klimatneutralitet 2045, så har klimatfrågan hamnat något i skuggan av frågor som migration, kriminalitet och arbetsrätt.

Försvar

Det blev en bred uppslutning kring den tidsmässigt första halvan av försvarspolitikerna, där det gick att nå enighet kring finansieringen när regeringen tvingades acceptera ökade anslag. Gällande åren efter 2025 kvarstår oenigheten, trots en starkt negativ säkerhetspolitisk dynamik i Sveriges närområde. Försvarets BNP-andel är åter den samma som före Rysslands olagliga annektering av Krim 2014, som av ÖB beskrevs som en säkerhetspolitisk vattendelare. Beslut om ökning, som ger en växande BNP-andel, är fattade. Beroende på omvärldshändelser kan frågorna komma tillbaka inför valet.

Infrastruktur

Infrastrukturfrågorna hör inte till politikens absoluta stridsfrågor, men har stor betydelse för både klimatfrågan, Sveriges konkurrenskraft, företagens villkor och människors vardag. För lokalpolitiken spelar infrastruktur alltid stor roll, eftersom den skapar förutsättningar för hur man utvecklar samhället. Den nationella 12-årsplanen för statlig transportinfrastruktur kommer slutligen att fastställas våren 2022 och kommer att vara föremål för åtskilligt intresse fram till dess. Våren 2021 behandlades regeringens proposition med budget för området och under hösten 2021 kommer debatt när åtgärdsplanen börjar ta form.

Nya stambanor, dess hastighetsstandard och tidsplan står i fokus för debatten. Brist på bred politisk samsyn är ett hinder för att fatta beslut om dessa stora och mycket långsiktiga investeringar.

5.2 Politiska sakfrågor fort.

Arbetsrätt

Arbetsmarknadens parter stod inför att tvingas acceptera lagstiftning om de inte kom överens om förändringar för en flexiblare arbetsrätt. Frågan hade sin grund i 73-punktsavtalet mellan den röd-gröna regeringen och samarbetspartierna, vilket följdes av en statlig utredning som presenterat sina förslag. Dessa förslag beskrevs av regeringen som obalanserade, samtidigt som Centerpartiet och Liberalerna ville se dem genomförda. Vänsterpartiet hade hotat med att fälla regeringen om förslagen förverkligades. Uppgörelsen mellan parterna kom därför under galgen. Nu utreds de förslag som två av de tre parterna enades om och den långsiktiga hanteringen av frågan återstår.

Jobbskapande

Offentliga insatser har varit inriktade på att företag ska kunna överbrygga den ekonomiska nedgången orsakad av Coronapandemin. Företag har försökt att hålla ut, politiken har lyft av kostnader genom permitteringsstöd och ökat likviditeten genom bl.a. skattekrediter. Ju mer långdragna restriktionerna för människors rörlighet och möten är, desto svårare blir konsekvenserna för inte minst den privata tjänstesektorn. Arbetslösheten växer och politiken kommer att behöva prioritera jobbskapande åtgärder.

Hanteringen av Coronapandemin

Coronakommissionen kommer att leverera två betänkanden innan valet 2022, som kommer leda till krav på politiskt ansvarsutkrävande på riksnivå, men kanske också i regionerna. Det är troligt att lärdomarna av pandemin kommer leda till krav på förändring av det svenska systemet för krishantering och kanske också i regeringskansliets organisation.

Sjukvården

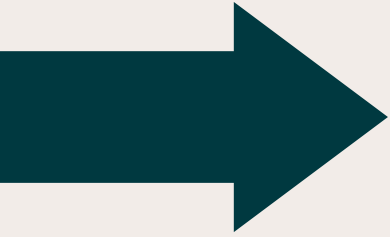

Sjukvården är under stor belastning under Coronapandemin. En vårdskuld, t.ex. i form av operationsköer, har vuxit fram, som en redan rejält utarbetad sjukvård måste hantera. Vaccination av svenska folket pågår, men starten var trög och vissa grupper är svåra att nå. Samtidigt pågår en diskussion om förstatligande av sjukvården och avveckling av regionernas ansvar.

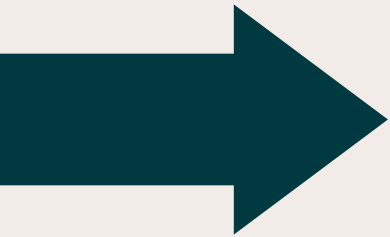

6. Rud Pedersens analys: Hur kan utmaningar för svensk politik sammanfattas?

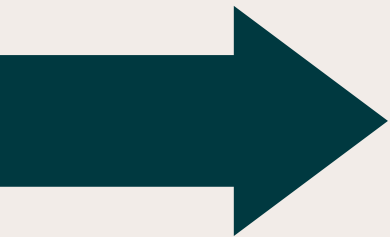

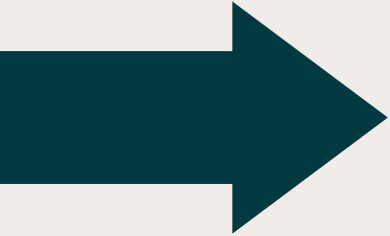
Politiken har drivits att bli inåtvänd och kortsiktig, eftersom viktiga frågor saknar självklara svar och majoriteter. Coronapandemin, liksom samhällsproblem som kriminalitet och migrationsfrågor, driver politiken framför sig. Företagande och ekonomins utveckling faller vid sidan av.

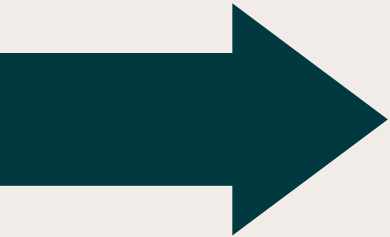
Trovärdighetsproblem, när offentliga kärnverksamheter inte levererar det människor har anledning att förvänta sig. Det undergräver förtroendet för politiken och för framtiden.

Stabilitetsproblem, när regeringar faller och beslut tillkommer under underbara nätter av förhandlingar, där partierna tar och ger. Det gör politiken mindre förutsägbar och rationell. Beslut kommer ofta som besked från slutna förhandlingar utan tydlig förankring med och förståelse från berörda. Tillsammans med åsiktsskillnader inom regeringsunderlaget och oklara majoritetsförhållanden gör det politikens innehåll instabilt, svåröversägbart och ibland överraskande.

Konkurrenskraftsutmaningar, när Sverige inte jämförs med andra ekonomier utan åtgärder vidtas av inrikespolitiska skäl. Blicken är vänd inåt, samtidigt som den ekonomiska och politiska dynamiken är mycket stor i världen.

Sammanhållningsproblem, när Sverige delas geografiskt och befolkningsmässigt. Orter och regioner hamnar efter och människor saknar jobb och kunskap.

7. Vägen framåt 2022

Framtidstro och förutsägbarhet

- Politiken behöver ta ut en riktning för Sverige för de kommande åren.
- Vissa frågor behöver akut hanteras. Samtidigt finns strukturella frågor som måste hanteras. Allt behöver sättas i en berättelse om uppgiften de kommande åren.
- Företag skyr osäkerhet och svårförutsägbarhet. För att en långsiktig investering ska kunna göras måste förutsättningarna vara kända, t.ex. gällande elförsörjningen. Politisk oförutsägbarhet ökar risken för att investera i Sverige.

Politisk stabilitet

Sverige har tidigare haft en stor konkurrenskraftsfördel i ett stabilt politiskt system.

Det regeringen sagt har företag kunnat räkna med ska kunna förverkligas.

Den tidigare amerikanske utrikesministern Henry Kissinger påstås retoriskt ha frågat: Vem ringer man för att tala med Europa? I Sverige börjar en liknande fråga komma, vem ringer man för att tala med politiken?

Kommer de nya samarbetskonstellationerna kunna framstå som trovärdiga regeringsalternativ inför valet? Kommer partierna berätta före valet hur det ska bli efter valet? Kommer förutsättningarna vara kända när valet nalkas?

Stödåtgärder

Coronapandemin skapade en extraordinär situation för många annars sunda företag. Deras marknad försvann mycket snabbt genom en kombination av politiska restriktioner och människors förändrade beteenden. Politiken svarade med stödprogram, för att hjälpa företag att övervintra. Dessa stödprogram är generella, de gäller för både starka och svaga företag.

När Sverige mötte smittspridningens andra våg fanns fortsatt behov av stödåtgärder. Det är viktigt att politiken har en plan för ett normalläge utan stöd och istället ett program för att skapa konkurrenskraftiga villkor för företag.

7. Vägen framåt 2022

Konkurrenskraft

Arbetslösheten har ökat p.g.a. Coronapandemins direkta och indirekta effekter, men landets konkurrenskraft är avgörande för den långsiktiga ekonomiska utvecklingen. Det fanns tidigare en Globaliseringskommission. Kanske skulle en Konkurrenskraftskommission behövas för att höja blicken och tänka långsiktigt. Detta inte minst eftersom en skattereform kan vara på väg fram.

En större skattereform har aviserats av partierna bakom 73-punktsavtalet och kan ha stor betydelse för investeringar, jobb och konkurrenskraft, men har skjutits på obestämd framtid. En del förslag, som återinförd fastighetsskatt, oroar människor. Tydliga direktiv kan lugna människor och marknader.

Offentliga investeringar

- Offentliga investeringar kan öka efterfrågan i ekonomin, om än ofta på lite längre sikt. Investeringar i infrastruktur bidrar till den långsiktiga växtkraften och regionala tillväxten.
- Infrastrukturinvesteringar kan också bidra till att hålla samman Sverige, att förstora arbetsmarknadsregioner och underlätta kompetensförsörjningen för företag.
- Nationell plan och gröna investeringar kan tillsammans vara betydelsefulla.

Kommunala budgetar

Corona har gett tillkommande vård- och omsorgsbehov. Staten har lovat att kompensera regionerna för detta. Kvarliggande kostnader kommer dock finnas för vård och omsorg.

De strukturella utgifterna för äldre och yngre ökar. En åldrande befolkning kräver mycket av både investeringar och driftsbudgetar. Hundratals nya mellanboenden behöver byggas för att möta behoven. Unga vuxna, d.v.s. de som ger kommunala skatteintäkter, lämnar avfolkningskommuner. Barnfamiljer och gamla bor kvar.

Nya uppgifter styrda av staten, som migration, behöver kompenseras.

7. Vägen framåt 2022

Norden och EU

- Den inre marknaden behöver återupprättas efter Coronakrisens principgenombrott och gränshinder. Den fria rörligheten för människor, tjänster, kapital och varor är Europasamarbetets kärna. Det är nödvändigt att företag och medborgare kan ha förtroende för att detta kommer gälla.
- EU behöver agera solidarisk vid kriser, i enlighet med fördragets intentioner.
- På samma sätt behöver den fria nordiska rörligheten återupprättas.
- Det behöver analyseras hur den fria rörligheten kunde upphöra så fort när Coronakrisen kom.

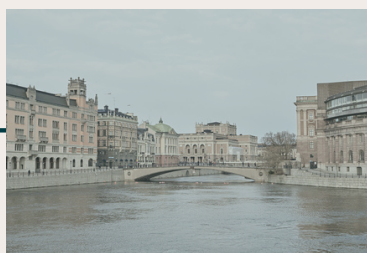
Handel

- EU-intern handel på den inre marknaden är avgörande viktigt för Sverige, men det är också öppen yttre handel med t.ex. USA och Kina. Utvecklingen mot ömsesidiga tullar, protektionistiska åtgärder och förtroendeskadliga åtgärder behöver stoppas och vändas.
- WTO konfliktlösningsmekanismer måste upprätthållas. Små länder som Sverige behöver värna WTO och multilaterala handelsregimer.
- Handelsavtal får inte bilateraliseras, som Donald Trump ville men Joe Biden inte lär önska, för då vinner bara de största ekonomierna.

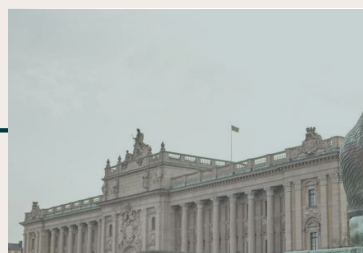

8. Slutsatser: En väg framåt inför 2022

- Sverige behöver framtidstro och politisk förutsägbarhet
- Sverige behöver en plan för att avsluta övervintringen och avsluta krisåtgärder
- Sverige behöver både åtgärder för konjunkturöverbryggande och långsiktig konkurrenskraft
- Sverige behöver fokus på kärnuppgifterna för att lösa akuta samhällsproblem
- Sverige behöver sammanhang genom ett program för långsiktig utveckling
- Sverige behöver konstruktivitet i det politiska samtalet
- Regeringsfrågan kommer sannolikt inte att lösas ut före valet 2022.
- Både nationella och internationella perspektiv är relevanta för svensk politik
- Att upprätthålla EU och WTO är extra viktigt för små länder
- Sverigebilden påverkas negativt av Coronapandemins tidigt höga dödstal, liksom av brottslighet och migrationskrisen. Samtidigt saknas en tydlig framåtriktad svensk agenda internationellt.

•R

BILAGOR

:R

9. Bilaga:

Partiernas stöd

Parti	September 2021	Sedan augusti	Valet 2018	Sedan valet 2018
Vänsterpartiet	10.6	+ 2.3	8.0	+2.6
Socialdemokraterna	26.1	-1.7	28.3	-2.2
Miljöpartiet	4.2	0	4.4	-0.2
Centerpartiet	8.9	0.3	8.6	0.3
Liberalerna	3	+0.3	5.5	-2.5
Moderaterna	21.5	-0.3	19.8	+1.7
Kristdemokraterna	4.7	-0.2	6.3	-1.6
Sverigedemokraterna	19.6	-0.9	17.5	+2.1

De politiska blocken och regeringsfrågan

Bilden av det svenska partisystemet som uppdelat i två block har varit gällande i decennier. Men som situationen nu ser ut så försvårar den gamla bilden av de politiska blocken snarast förståelse för det politiska läget.

Istället för två politiska block, som står mot varandra och utgör tydliga regeringsalternativ, såg vi under en period hur partierna uppträdde och agerade parvis.

- Moderaterna och Kristdemokraterna
- Centerpartiet och Liberalerna
- Socialdemokraterna och Miljöpartiet
- Två partier, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, stod utan parkonstellation

Hur dessa politiska parkonstellationer förhöll sig till samarbete med varandra bestämde vem som innehade regeringsmakten. Det röd-gröna parti-paret samverkade till våren 2021 med det mitten-liberala parti-paret. Det blå parti-paret fanns därför i opposition.

SD och Vänstern har och har återkommande haft möjligheter att vara vågmästare i riksdagen, men detta förutsätter att de sinsemellan så olika partierna agerar likadant, som vore de ett parti-par, och står på samma sida som det blå parti-paret. Agerar de enskilt är de inte vågmästare i riksdagen. Detta är säkert lika problematiskt för båda att acceptera, men när så skedde i juni 2021 så föll den röd-gröna regeringen.

Partiparet Centern och Liberalerna splittrades. Det röd-gröna partiparet har därför att samarbeta med två separata partier, som inget har gemensamt med varandra. Liberalerna strävar efter samverkan med Moderaterna och Kristdemokraterna.

Länge har det tagits för givet att väljarna ska få tydliga besked i regeringsfrågan innan riksdagsval och dessutom få veta vilka politiska program de olika regeringsalternativen skulle genomföra i majoritetsställning. Inför valet 2022 talar mycket för att väljarna istället får inrikta sig på att välja det parti de tycker bäst om, lyssna till partiernas prioriterade frågor och förhoppningar om kommande möjligheter att bilda regering. Men sedan får väljarna, vare sig det anses rätt eller inte, förlita sig på att partiernas värderingar efter riksdagsvalet leder dem rätt i val av samarbetspartier och till rimliga prioriteringar i sakpolitiska förhandlingar om regeringsprogram.

Det finns helt enkelt i det nya politiska landskapet så många variabler som är okända för partierna att de har svårt att på förhand lämna besked om hur de kommer agera i alla tänkbara situationer, som utan ett färdigt valresultat kanske kan beskrivas som hypotetiska, men med ett valresultat i handen plötsligt blir realitet.

Denna utveckling gör också att väljarens val av enskilt parti blir viktigare. Så länge Alliansen fanns kunde folk rösta på ett Alliansparti för att stödja detta regeringsalternativ och genom val av specifikt parti inom Alliansen påverka den politiska tyngdpunkten inom regeringsalternativet. På samma sätt kunde missnöjda socialdemokrater måhända förr rösta på Vänsterpartiet för att driva en socialdemokratisk regerings politik åt vänster. Så fungerar det av naturliga skäl inte längre. Vänstern fällde en socialdemokratisk regering och en del alliansröster bidrog 2019 via Centern och Liberalerna till att hålla kvar en röd-grön regering.

Så här ser stödet för olika mer eller mindre troliga regeringsalternativ ut i september 2021:

- Moderaterna, Kristdemokraterna, med stöd av SD: 45,8%
- Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, med stöd av SD: 48,8%
- Alliansen: 38.1%
- Alliansen med stöd av SD: 57.7%
- Socialdemokraterna och Miljöpartiet: 30.3%
- Socialdemokraterna och Centern, med stöd av Miljöpartiet: 39.2%
- Socialdemokraterna och Centern, med stöd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet: 49.8%

Nycklar för respektive parti

- För Moderaterna är det nödvändigt att vara signifikant större än SD. Annars faller realismen i en uthållig M-KD-regering, med stöd av SD. Nyckel: Trovärdigt och brett accepterat regeringsalternativ, som accepteras både av liberaler och konservativa. Med det får partiet energi att växa, utan det avtar möjligheterna till regeringsställning.
- För Kristdemokraterna är det nödvändigt att växa för att försvara omsvängningen i synen på SD och en hårdare migrations- och kriminalpolitik. Nyckel: Kristna och socialt intresserade väljares acceptans av en hårdare politisk linje. Utan det hotar urholkning av partiets grund, med det får partiet energi att växa.
- För Sverigedemokraterna är det nödvändigt att växa för att bevara bilden av obruten tillväxt och etablera sig som ledande oppositionsparti. Nyckel: Balansen mellan att vara ett etablissemangskritiskt parti, då partiet har de mest missnöjda väljarna, respektive partiet som trovärdig förhandlingspartner och möjligt regeringsparti. Om de accepterar regeringsambitioner inklusive kompromisser kan partiet vinna inflytande - men kompromisser kan också få att partiet backa.
- För Centerpartiet är det viktigt att växa för att visa att partiets samarbetslinje med regeringen varit riktig och få acceptans för öppenheten att ingå i två helt skilda regeringar. Nyckel: Borgerliga centerväljares acceptans av sidbytet. Med det kan partiet fungera som borgerlig kritiker av SD, utan detta måste partiet byta väljare.
- För Liberalerna är det nödvändigt att växa för att klara riksdagsspärren. Nyckel: Utveckling av relevanta sakpolitiska frågor, samt enande av partiets två falanger med motsatt syn på samarbetet med Socialdemokraterna respektive Sverigedemokraterna.
- För Miljöpartiet är det viktigt att växa för att klara riksdagsspärren och överleva regeringssamverkan med Socialdemokraterna. Nyckel: Att den interna kampen mellan miljöpolitiska "fundamentalister" och "realister", som vill visa regeringsduglighet, kan biläggas liksom att klimatfrågan erövrar politiskt.
- För Socialdemokraterna är det existentiellt att växa och förbli största parti och därmed bevara legitimitet som ledare av minoritetsregeringar. Nyckel: Förmåga att vinna nu missnöjda arbetarväljares förtroende och en ny reformagenda för medelklassen som partiet kan göra troligt att det också kan genomföra.
- För Vänsterpartiet är det nödvändigt att växa för att visa att en hård linje mot en socialdemokratisk regering stöds av vänsterväljare. Nyckel: Att i valrörelsen klara att hantera att partiet fällt en arbetarregering tillsammans med SD, Moderaterna och Kristdemokraterna.

REFERENSFÖRTECKNING

::R

Källor

1. Who.int. 2021. Weekly epidemiological update on COVID-19 - 31 August 2021: [länk](#)
2. 80 miljoner människor på flykt, UNHCR: [länk](#)
3. World Migration Report 2020, IOM UN Migration: [länk](#)
4. Här växer megastäder fram, Forskning & Framsteg: [länk](#)
5. Den urbana utvecklingens drivkrafter och konsekvenser, IVA-projektet Framtidens goda stad: [länk](#)
6. Den globala elbilsförsäljningen tog fart under första halvan av 2021 - här är topp 10: [länk](#)
7. Fortsatt dämpad takt på personbilsmarknaden i augusti, BIL SWEDEN: [länk](#)
8. Kina, globalis.se: [länk](#)
9. World Economic Outlook Update, IMF: [länk](#)
10. Världshandeln historiskt, Ekonomifakta: [länk](#)
11. Slutbetyg i grundskolan våren 2020, Skolverket: [länk](#)
12. Öppna jämförelser Grundskola 2019, SKR: [länk](#)
13. Andel bidragsförsörjda, Ekonomifakta: [länk](#)
14. Förtroendebarenmetern 2021, Kantar Sifo och Medieakademin: [länk](#)
15. Allmänhetens tillit, tankar och beteende under Coronapandemin, Kantar Public: [länk](#)
16. COVID-19, Folkhälsomyndigheten: [länk](#)
17. Värsta BNP-raset någonsin i EU, Dagens Nyheter: [länk](#)
18. Burenstam och Partners. Marknadsbrev februari 2021: [länk](#)
19. Finansdepartementets prognoser för den ekonomiska utvecklingen, Regeringskansliet: [länk](#)
20. Varsel om uppsägning, Ekonomifakta: [länk](#)
21. Budgeten för 2021 på fem minuter, Regeringskansliet: [länk](#)
22. Top 10 most competitive economies in the world, World Economic Forum: [länk](#)
23. Ekonomirapporten maj 2020, SKR: [länk](#)
24. Rapport 2020:10, Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet: [länk](#)
25. Viktigaste politiska frågor just nu, Kantar Sifo: [länk](#)

Kontakt

Rud Pedersen Public Affairs AB

Klarabergsgatan 60
111 21 Stockholm

www.rudpedersen.com

